

Új fenyőkórokozó jelent meg Európában

Dr. Koltay András – tudományos főmunkatárs¹

Dr. Halász Ágnes – laboratóriumi kutató²

A *Fusarium circinatum* (teleomorph: *Gibberella circinata*) a *Pinus* fajok rendkívül agresszív kórokozója, gyantafo-lyásos kéregelhalást okoz állományokban, és tömeges csemeteelhalást csemetekertekben. Eredeti hazája Közép-Amerika, Mexikó, de mára már világszerte elterjedt.

Angol elnevezése, a „*Pine Pitch Canker*” – fenyő szurkos kéregelhalása – utal jellegzetes tüneteire. Idősebb fákra a kórokozó a kérgen keresztül a szíjácson fertőzi, és kéregelhalást idéz elő. A fertőzött kéregrészekben erős gyantafolyás jelentkezik. Amennyiben a fertőzés körbeöleli a törzset vagy a vastagabb ágakat, a felette lévő részek elhalnak.

A kórokozó azonban nem csak idősebb egyedeket fertőz, hanem jelentős pusztulást idézhet elő csemetekertekben is. A csemetéken sárgulás, majd vörösödés jelentkezik, amelyet csúcscsúradás és végül a csemete teljes elhalása követ.

A fertőzés rendszerint a szél útján terjedő konídiospórákkal történik vagy xilofág rovarok közvetítésével. Ugyanakkor a vizsgálatok azt valószínűsítik, hogy a kórokozó világméretű elterjedése a fertőzött szaporítóanyaggal (vetőmag, csemete) történt. Jelenleg is ezt tartják a legnagyobb rizikófaktornak a kórokozó távolabbi területekre való eljutásában.

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) megállapítása szerint Európában – a jelenlegi klimatikus körülmények és a kiterjedt gazdanövénykör alapján – a *Fusarium circinatum* potenciálisan veszélyeztetett terület nagysága 10 millió hektár lehet. Az eddigi ismeretek szerint a szélsőséges időjárás, így a szárazság, aszály és a nagyarányú hőmérsékletingadozások elősegítik a kórokozó terjedését, így az új fertőzések kialakulásának és terjedésének rendkívül nagy a potenciális veszélye.

A kórokozóval kapcsolatos tudományos vizsgálatok Európában is elindultak, a kutatások koordinálása az Európai Unió támogatásával egy COST (*Cooperation in Science and Technology*) csoporton keresztül történik (<http://www.pinestrength.eu/>). Ennek eredményeként jelenleg 33 ország kutatói vesznek részt az együttműködésben. Magyar részről a NAIK ERTI és a NEBIH képviselteti magát a programban. 🌲

Megtalálható Észak-Amerikában, Japánban, Dél-Koreában, Dél-Afrikában, Dél-Amerikában és 2005-ben hivatalosan Dél-Európában és Spanyolország északi területein is beazonosították.

A spanyolországi megjelenését követően 2005–2006 között megtalálták a kórokozót Franciaországban, Olaszországban és 2007-ben Portugáliában is. Eddig – a fent felsoroltakon kívül – más európai országból még nem jelezték az előfordulását.

Nem hivatalos adatok szerint már az 1980-as években jelen volt Olaszországban és 1995-ben Spanyolországban. A zárlati intézkedéseknek és a növény-egészségügyi előírások betartásának köszönhetően Franciaországban és Olaszországban sikerült visszaszorítani a kórokozót, az utóbbi években nem találtak újabb fertőzést, megbetegedést.

Az irodalmi adatok szerint a kórokozó 57 *Pinus* fajon fordul elő, de azonosították duglaszfenyőn is. Leginkább a dél-afrikai és dél-amerikai nagy kiterjedésű *Pinus radiata* ültetvényekben terjedt el.

¹ NAIK ERTI, Erdővédelmi Osztály, Mátrafüred

² NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság, Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológiai Laboratórium, Budapest